

Szabó Eszter:

Vírus előtt, alatt és után: röntgenkép a hazai GDP-növekedésről

Az elmúlt években a hazai gazdaság dinamikusabban bővült, 2018 és 2019 átlagában 5 százalékos GDP növekedést érve el. Az elmúlt évben előretkintve már számos előrejelzés a hazai konjunktúra némi lassulására számított, 2020-ra 4 százalék körüli növekedést kalkulálva. Elemzésünkben áttekintjük a különböző ágazatokban megfigyelhető trendeket. Azonosítjuk, hogy milyen pályák voltak jellemzőek a koronavírus érkezését megelőző időszakban és hogy hol okozott a trendekben erős törést a járvány. Mindez fontos lehet a kilábalás megítélés szempontjából. Megítélésünk alapján a magyar gazdaság a járvány előtt erős emelkedő pályán haladt, azonban szerkezetében az ágazatokat jellemző trendek vegyes képet mutattak. Mindez jelzi, hogy a versenyképességi reformok folytatása szükséges az elmúlt években elért felzárkózási ütem fenntartásához.

Rendkívüli növekedési időszak áll a magyar gazdaság mögött az elmúlt években.

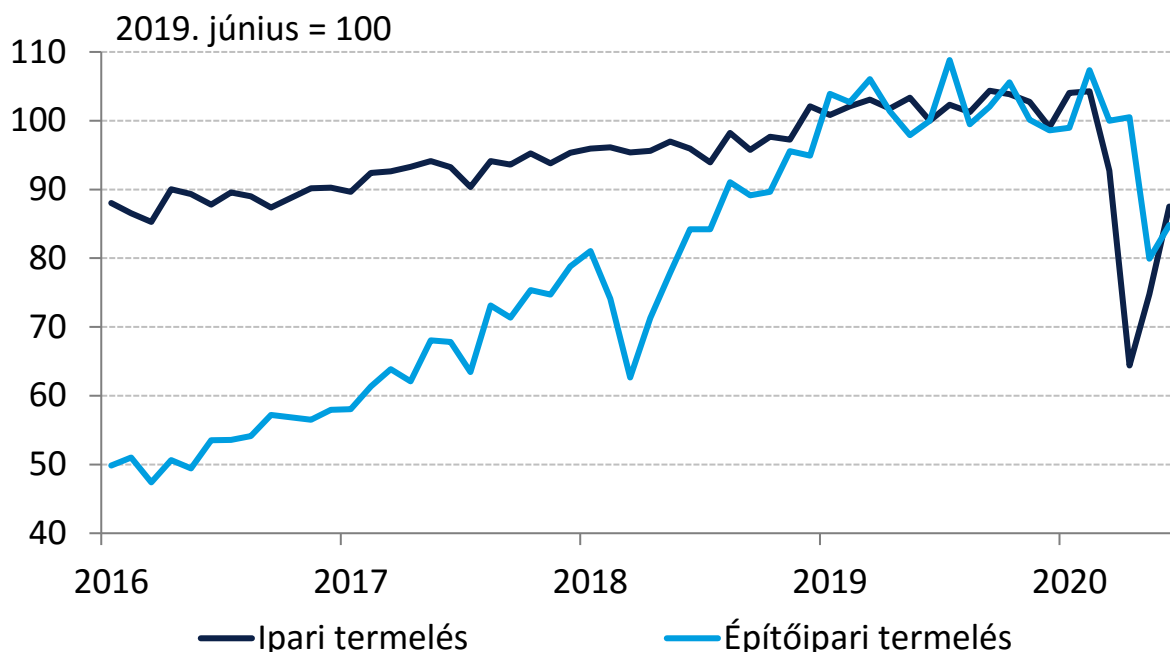
A 2013-as növekedési fordulat óta évente átlagosan 3,8 százalékkal nőtt a hazai GDP, az utolsó két évben pedig 5 százalék volt a bővülés üteme. Ez a növekedés 2013 és 2019 között 2,2 százalékponttal haladta meg az eurozóna átlagát, az utolsó két évben pedig a növekedési különbség elérte a 3,5 százalékpontot. Erős fundamentumokkal, magas növekedési pályával érkezett meg tehát Magyarország az új krízis küszöbére. Egyes adatok azonban már előre vetítették a gazdasági növekedés lassulását, ami egyben jelezte, hogy a megkezdett versenyképességi reformok széleskörű folytatása szükséges az Európai Unió növekedését 2-3 százalékponttal meghaladó, a gazdasági felzárkózást biztosító GDP-növekedés fenntartásához.

Az ipari termelés a tavalyi évben magas szinten stabilizálódott, de a havi bázison számított növekedési ütemek az európai konjunktúra kifulladására miatt már mérhetőek voltak. 2019-ben éves átlagban az 5,6 százalékos termelésnövekedés jelentős része a megelőző évi kedvező folyamatok áthúzódó hatásának volt köszönhető az ágazatban. 2020 első két hónapjában kedvezőbb dinamika volt megfigyelhető, amelyet azonban márciustól a koronavírus-járvány hatására – külső piacainkon is megfigyelhető – érdemi csökkenés váltott fel (1. ábra). A legjelentősebb visszaesést a legnagyobb súlyú járműgyártásban regisztrálták, de nagymértékben csökkent a termelés a gépgyártásban és a fémiparban is. Az élelmiszeriparban

mérsékeltebb volt a visszaesés. A gyógyszergyártás áprilisban még közel 20 százalékkal emelkedett, májusban azonban már itt is enyhe csökkenés volt megfigyelhető. Júniusban kisebb mértékű volt a visszaesés azonban az ipari termelés szintje továbbra is elmarad tavalyi értékétől. Az ipari rendelésállomány már a tavalyi év első felében lassuló ütemben bővült, majd 2019 második felétől kezdődően folyamatosan mérséklődött. Előretekintve a korábbi trendekhez való visszatérés szempontjából fontos lehet az ágazat versenyképességének fokozása, a vállalati beruházások újbóli élénkülése, illetve a relokációs trendek által nyújtott új lehetőségek kiaknázása.

Az építőipari termelés szintje 2019-ben hasonlóan alakult az iparéhoz. Az ágazat éves összevetésben jelentős növekedést mutatott, de a termelés az éven belül inkább magas szinten stabilizálódott. Az építőipar az első havi adatok alapján ellenállónak bizonyult a járvány hatásaival szemben, mert március-április hónapokban is a korábbi trendértéke körül mozgott (1. ábra). Májusban azonban ebben az ágazatban is megjelentek a koronavírus hatásai és érdemi visszaesés (-18,5 százalék) következett be. Júniusban tovább mérséklődött a termelés volumene. A megrendelésállomány az építőiparban is folyamatosan csökkent 2019 áprilisától kezdődően, ami az építőipari teljesítmény fokozatos mérséklődését vetítette előre. Az építőipari termelés elmúlt időszakban megfigyelhető magas bázisához való visszatéréshez aktív kormányzati politika szükséges, mely az állami beruházások felfutása révén aktivizálná újból az ágazat teljesítményét.

1. ábra: Az ipari termelés és az építőipari termelés alakulása

Megjegyzés: Szezonálisan igazított adatok alapján.

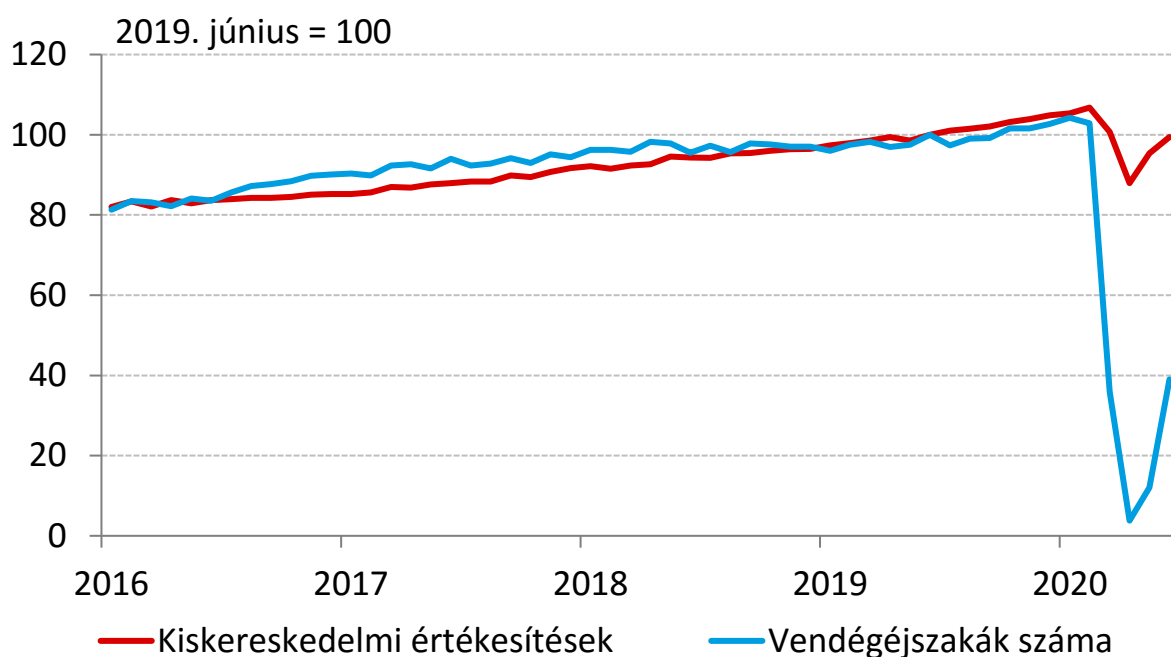
Forrás: KSH

Az ipari termeléshez hasonló mintázat figyelhető meg az export esetében is, akár a változások irányát, akár a mértékét vizsgáljuk. Az export magas szinten stabilizálódott 2019-ben, de a korábbi éveknél mérsékeltebb bővülést mutatott. A kivitel volumene 2020 elején emelkedést mutatott, majd a járvány hatására jelentősen csökkent a szintje. Az import már februárban is enyhén mérséklődött, ami az ellátási láncok akadozását jelzi, majd a következő hónapokban is érdemi csökkenés következett be.

Egyes szolgáltató ágazatok jelentős dinamikát mutattak a tavalyi évben és 2020 elején, így jelentős részben ellensúlyozták a termelő ágazatokban megjelenő lassuló tendenciákat. A kiskereskedelmi értékesítések mindvégig dinamikus emelkedtek 2019-ben és 2020 elején is (2. ábra). Az emelkedő trendet egyértelműen csak a koronavírus járvány törte meg. A válság kitörését követően márciusban csökkent a forgalom az előző hónaphoz képest. Áprilisban is érdemi visszaesést (-11,6 százalék éves bázison) regisztráltak, májusban azonban már mérsékeltebb volt a csökkenés, míg júniusban enyhe bővülés volt megfigyelhető. A kiskereskedelmi forgalomhoz hasonlóan a vendégéjszakák száma is folyamatosan emelkedett a járvány kitöréséig (2. ábra). A koronavírus és a járvány terjedését fékező

intézkedések azonban világszerte megbénították a turizmust. A kereskedelmi szálláshelyek nagy részében áprilisban és májusban üzemszünet volt, így a vendégéjszakák száma áprilisban 97,8 százalékkal, májusban pedig 93,2 százalékkal esett vissza éves alapon. Előretekintve a korábban elért munkaerőpiaci eredmények helyreállítása, a munkahelyek megőrzése nyújthat garanciát a kiskereskedelem újbóli dinamikus bővüléséhez.

2. ábra: A kiskereskedelmi értékesítések és a vendégéjszakák számának alakulása

Megjegyzés: Szezonálisan igazított adatok alapján.

Forrás: KSH

A munkaerőpiaci ciklus 2019 első félévében tetőzött: a foglalkoztatottak száma tavaly májusban érte el a csúcspontját, míg a munkanélküliség esetében enyhén emelkedő trend rajzolódott ki 2019 második felétől. A koronavírus megjelenése előtt a foglalkoztatás csökkenését részben a tőke-munka helyettesítés megindulása, részben pedig a termelési indikátorokban érzékelhető lassulás okozhatta. A járvány hatására a munkanélküliek száma kis mértékben nőtt idén márciusban (2 ezer fővel februárhoz képest), míg a második negyedévben tovább emelkedett a számuk (59 ezer fővel volt magasabb a második negyedév átlagában, mint egy évvel korábban).¹ A foglalkoztatottak száma azonban már márciusban számottevő

¹ A jelenség oka, hogy a KSH a nemzetközi standard módszertan alapján azokat tekinti munkanélkülieknek, akiknek nincs munkája és az elmúlt 4 hétben aktívan keresett munkát, és ha találna, 2 héten belül munkába is tudna állni. Ez a módszertani feltétel a koronavírus-járvány időszakában

mérséklődést mutatott (56 ezer fővel csökkent februárhoz képest) és a második negyedévben is tovább csökkent (103 ezer fővel mérséklődött az előző év azonos időszakához képest). A két mutató eltérő mértékű változása arra utal, hogy az állásukat elvesztők nagy része inaktív lett (részben statisztikai módszertani okokból, ugyanis a korlátozások következtében nem tudott állást keresni vagy állást vállalni). Előretekintve a kormányzati szándékkal összhangban a munkahelyek megőrzése és új munkahelyek teremtése a legfontosabb.

Összességében a termelési oldalon és a munkaerőpiacon már 2019-ben mutatkoztak a gazdasági lassulás jelei, azonban a szolgáltatások dinamikusan emelkedtek. A 2020 tavaszán megfigyelhető átmeneti, de nagymértékű gazdasági visszaesést a korábbi hónapok statisztikái nem vetítették előre, de utaltak arra, hogy a gazdasági növekedés tartalékainak kihasználásához további versenyképességi reformokra van szükség. A reformok révén az uniós átlag fölé emelkedhet a foglalkoztatási ráta, növekedhet az ipari termelésben a még alacsony hazai hozzáadott érték és a szolgáltatásexport bővülése javíthatja a külkereskedelmi egyenleget.

1. táblázat: A legfontosabb indikátorok elmúlt időszaki alakulása

	2019	2020 január-február	2020 március	2020 április	2020 május	2020. június
Ipar	↔	↑	↓	↓↓↓	↑↑	↑↑
Építőipar	↔	↔	↔	↔	↓↓↓	↑
Export	↔	↑	↓↓↓	↓↓↓	↑↑	↑↑
Import	↔	↔	↓	↓↓↓	↑	↑
Kiskereskedelem	↑	↑	↔	↓↓↓	↑↑	↑
Vendégéjszákák	↑	↑	↓↓↓	↓↓↓	↑↑	↑↑
Munkaerőpiac	↔	↓	↓↓↓	↓↓↓	↑	↑

meghozott kijárási korlátozások mellett sok esetben nem teljesíthető, így 84 ezer fő munkanélküli státusz helyett átmenetileg inaktívként kerül nyilvántartásra.

Megjegyzés: Szezonálisan igazított adatok. A vízszintes vonal a havi dinamikák stagnálását, a zöld nyíl az emelkedését, míg a piros a hó/hó csökkenését jelzi. A két nyíl a dinamika erőteljesebb változását jelöli.

„Szerkesztett formában megjelent a napi.hu oldalon 2020. augusztus 25-én.”